

Vergaderjaar 2018–2019

22 831

De Hoorn van Afrika

Nr. 138

BRIEF VAN DE MINISTER VAN BUITENLANDSE ZAKEN

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 11 februari 2019

Naar aanleiding van het verzoek van uw kamer om een brief over de actuele situatie in Soedan, volgt hieronder een uiteenzetting van de recente ontwikkelingen in Soedan en de reactie van de EU en Nederland daarop.

Situatie in Soedan

Op 19 december 2018 begonnen in Atbara, 300 kilometer ten noorden van Khartoem, spontane demonstraties tegen de regering van Soedan. Deze werden een dag later gevolgd door demonstraties in meerdere steden, inclusief de hoofdstad Khartoem. Aanleiding voor de demonstraties was aanvankelijk de economische situatie, maar inmiddels richten de protesten zich, anders dan bij vorige demonstraties, tegen president Bashir en zijn partij.

Inmiddels krijgen de protesten steeds meer een structureel karakter, die worden ondersteund door uiteenlopende segmenten van de samenleving (o.a. professoren, vakbonden en religieuze leiders). Opmerkelijk aan de protesten is dat ze dwars door sociaaleconomische en etnische tegenstellingen heen gaan en Soedanezen verenigen in hun kritiek op het huidige regime.

De Soedanese regering treedt hard op tegen de demonstranten, zowel in het beletten dat demonstraties plaatsvinden als in het hardhandig uiteendrijven ervan. Daarbij wordt regelmatig traangas ingezet en soms wordt er met scherp geschoten op demonstranten. Sinds het begin van de protesten vielen volgens officiële cijfers 40 doden. Volgens de oppositie ligt dit aantal boven de 50. Ook zijn er tot nu toe circa 2300 mensen gearresteerd, waarvan een klein deel inmiddels weer vrij is. Veel oppositieleiden, journalisten, mensenrechtenactivisten en studenten zitten echter nog vast. Het regime heeft geprobeerd de Darfuri aan te wijzen als aanstichters van de protesten.

Velen houden er rekening mee dat de demonstraties aanhouden tot april 2019, als het congres van regeringspartij NCP vergadert over de kandidatuur van Bashir voor nog een termijn als president. Voor het opnieuw nomineren van Bashir als presidentskandidaat is wel een grondwetswijziging nodig. Het zou namelijk gaan om een derde termijn. Intussen wijst president Bashir een dialoog met de demonstranten af en noemt verkiezingen het enige middel om tot een regeringwissel te komen. Deze staan gepland voor 2020. Dit is een van de belangrijkste redenen waarom de demonstranten inzetten op een machtswissel voorafgaand aan verkiezingen, waarna het land zich via een meerjarige interim-periode zou kunnen klaarmaken voor echte verkiezingen.

Alhoewel demonstraties het regime van Bashir niet eerder zo onder druk hebben gezet, is het niet waarschijnlijk dat op korte termijn een machtswisseling plaatsvindt. Zo lijkt het leger nog altijd op de hand van Bashir en de zijnen. Soedan kan vooralsnog ook rekenen op de politieke steun van een aantal bevriende landen in de regio.

Reactie EU en Nederland

De EU heeft sinds het begin van de protesten, met actieve Nederlandse inbreng, twee stevige verklaringen doen uitgaan. Hierin werden zorgen geuit over het hardhandige overheidsoptreden en werden de Soedanese autoriteiten opgeroepen de vrijheid van meningsuiting en demonstratie te respecteren en zich te onthouden van geweld tegen de demonstranten. Het is evident dat de opstelling van de Soedanese autoriteiten in de komende tijd mede bepalend zal zijn voor de verdere ontwikkeling van de bilaterale relatie met zowel Nederland als van de EU met Soedan.

De EU, en daarmee Nederland, heeft het afgelopen jaar gekozen voor een benadering van gefaseerd en kritisch engagement met Soedan. Nederland onderhoudt eigenstandig een constructief-kritische houding t.a.v. Soedan, voornamelijk gericht op migratie, regionale stabiliteit en een dialoog over mensenrechten. Nederland heeft de regering van Soedan herhaaldelijk opgeroepen om met de demonstranten in gesprek te gaan en wij spreken Soedan ook structureel aan op de noodzaak democratische hervormingen door te voeren. De recente politieke ontwikkelingen worden nauwlettend gevolgd.

Voorlopig houden de EU en Nederland de dialoog met Soedan open, juist om ook een kritische positie te kunnen blijven innemen en misstanden te kunnen aankaarten. De VS – die in 2017 de economische sancties tegen Soedan hebben opgeschort – blijven met Soedan in gesprek om het land van de *State Sponsors of Terrorism* lijst af te krijgen.

Tevens spreekt Nederland regelmatig met mensenrechtenverdedigers en leden van de oppositie die betrokken zijn bij de protesten en helpt Nederland een aantal mensenrechtenorganisaties met een financiële bijdrage. Zowel in Khartoem als in Den Haag en Genève spreekt Nederland geregeld met organisaties die betrokken zijn bij de recente protesten. Mede daardoor zet Nederland in op kritische behandeling van Soedan in de VN mensenrechtenraad.

Tot slot blijft de EU aandringen dat de Verdragspartijen bij Het Internationaal Strafhof voldoen aan hun verplichtingen voortvloeiend uit het Statuut van Rome en President Bashir uitleveren aan het Internationaal Strafhof.

De Minister van Buitenlandse Zaken,
S.A. Blok